

Ontwerp mee aan het universele recht om adem te halen.

Welkom bij deze ontwerp-challenge!

Met de Achille Mbembe-challenge nodigen we jongeren uit om na te denken over een rechtvaardiger wereld waarin iedereen kan ademen – letterlijk én figuurlijk. Of het nu gaat om een podcast, app, kunstwerk, campagne of een ander creatief idee: alle vormen zijn welkom zolang ze bijdragen aan Mbembe's visie op ademruimte voor iedereen.

In dit document geven we je een aantal suggesties hoe je de eerste fase van de Achille Mbembe-challenge kunt organiseren. Kijk welke lesopzet voor de wedstrijd het beste past bij jou, je leerlingen/studenten en je type onderwijs.

Voorbereiding voor de docent

Zoals elk nieuw project vergt ook deze challenge wat voorbereidingstijd van docenten. Het kost je waarschijnlijk zo'n twee à drie uur lezen, kijken en luisteren, voordat je met je leerlingen of studenten aan de slag kunt.

Het gedachtegoed van Achille Mbembe

De Kameroense filosoof Achille Mbembe nodigt ons uit anders te kijken naar rechtvaardigheid en menselijke waardigheid. Zijn concept 'het universele recht om adem te halen' gaat over meer dan alleen schone lucht – het gaat over de ruimte om te bestaan, je te ontwikkelen en deel uit te maken van een gemeenschap. En het betreft niet alleen mensen, maar alle levende wezens.

Verken Mbembe's ideeën via:

- De [Kluwen-podcast](#) over zijn werk (40 minuten, ook te vinden via Spotify)
- Het [juryrapport](#) van de Spinozalens 2025
- Zijn [artikel](#) in de Groene Amsterdammer
- Een [korte interview](#) over zijn boek *The Earthly Community*, dat begin november in Nederlandse vertaling verschijnt. (6:30 minuten)

Tip: Voor wie zich wil verdiepen – Mbembe noemt zichzelf schatplichtig aan [Franz Fanon](#) (1925-1961), de Frans-Martinikaanse antikoloniaal denker en enige existentialist van kleur. Fanons denken maakt deel uit van de lesstof voor het vwo-eindexamenvak filosofie.

De drie casussen – waar gaan die over?

Verdiep je in de casussen en de concepten van Mbembe die hier relevant bij zijn. Ter ondersteuning zijn er drie korte instructievideo's gemaakt door de jonge Vlaams-Congolese documentairemaker, auteur en jongerenwerker Don Moussa Panzou en korte inspiratievideo's voor elke casus (hieronder vind je de links per casus).

In het kort

Casus 1: [Verzet en klimaatrechtvaardigheid](#) ▪ *Hoe ver mag je gaan?*

Van scholierenstakingen tot wegblokkades – klimaatactivisme kent vele vormen. Deze casus daagt uit om na te denken over de grens tussen noodzakelijk verzet en wat te ver gaat.

Casus 2: [Het restitutiedebat](#) ▪ *Van wie zijn museumstukken?*

Kunstschaten uit Afrika, Azië en Zuid-Amerika vullen westerse musea. Maar horen ze daar wel? Deze casus verkent vragen over eigenaarschap, geschiedenis en gedeeld erfgoed.

Casus 3: [Digitale kolonisatie](#) ▪ *Is er een alternatief voor big tech?*

Een handvol techgiganten bepaalt hoe miljarden mensen online leven. Deze casus zoekt naar manieren om technologie eerlijker en menselijker te maken.

De drie casussen – welke kies je?

Bedenk van te voren **welke aanpak het beste werkt** voor je klas of groep leerlingen/studenten:

- Laat je elke leerling/student vrij om zelf te kiezen aan welke casus die wil werken?
- Laat je de leerlingen/studenten beslissen voor welke casus de gehele klas of groep gaat?
- Kies je van tevoren zelf welke casus(sen) het beste bij jouw leerlingen/studenten en hun profiel of studierichting past/passen?

Opzet fase 1

De bedoeling is dat leerlingen of studenten in korte tijd een eerste schets van hun ontwerp maken. Aan welke voorwaarden dat voorstel moet voldoen vind je in het document '[Wedstrijdformulier voor leerlingen en mbo-studenten](#)'. Meer tijd aan het ontwerp besteden mag altijd.

Mogelijke lesopzet

Variant A: Drie lessen (à 45-60 minuten)

Les 1: Verkenning – wat betekent ademen?

- Start met een fragment van de [podcast](#) Het universele recht om adem te halen.

- Van minuut 0:00 t/m 3:00 krijgt de luisteraar een idee dat het recht op ademen minder vanzelfsprekend is dan op het eerste gezicht lijkt, ook in Nederland en Vlaanderen.
- Van minuut 4:00-10:00 minuut ontstaat een duidelijk beeld hoe het recht op ademen met rechtvaardigheid samenhangt.
- Brainstorm samen: wat betekent 'recht op ademen' letterlijk? En figuurlijk? Waar zien ze het recht op ademen in gedrang in de samenleving dan wel eigen omgeving? Doe dat met de casussen in je achterhoofd. En bespreek eventueel een aantal van de relevante begrippen van Mbembe. Hiervoor kun je de volgende fragmenten uit de podcast te beluisteren;
 - Tussen 11:00-17:00 minuten behandelt de podcast behandelt die figuurlijke interpretatie van het recht op ademen
 - Vanaf minuut 12:00 t/m 17:00 wordt het begrip *necropolitiek* uitgelegd;
 - Vanaf minuut 18:00 t/m 24:00 wordt het begrip *Afrikaans archief* uitgelegd;
 - Vanaf minuut 33:00 t/m 36:00 wordt het begrip *planetaire gemeenschap* (of planetarium) uitgelegd;
- Sluit af met het Engelstalige [tv-interview](#) met Mbembe voor France25 (6:30 minuten).

Les 2: **Introductie en keuze van de casus(sen) – klassikaal**

- Introduceer kort en klassikaal het thema van de eerste casus, zie onze [beschrijvingen van de casuïstiek](#) en laat de bijbehorende instructievideo van Don Moussa Panzou zien.
- Geef leerlingen kort de kans om vragen te stellen;
- Herhaal deze procedure tot je alle casussen hebt behandeld;
- Als je meerdere casussen wilt voorleggen aan je leerlingen of studenten, laat ze dan in de overgebleven tijd voor een casus kiezen. Op basis van hun keuze deel je de klas of groep in, in teams van maximaal vier deelnemers.
- Ga je met de klas één casus behandelen, dan kun je klassikaal alvast naar de desbetreffende inspiratievideo's (video's van [casus 1](#), [casus 2](#) en [casus 3](#)) kijken:
 - Vraag aan je leerlingen/studenten om vooral te letten op de relatie met Mbembes werk.

Les 3: **Eerste ontwerpsschets – Elk team doorloopt zijn eigen creatieve proces**

- Deel prints van de [casusbeschrijving\(en\)](#) en het [wedstrijdformulier](#) voor fase 1
- Casusverkenning: wat is de kern van het vraagstuk? Wat is de centrale vraag die we willen aanpakken?
- Standpuntbepaling: wat vinden wij belangrijk?
- Brainstorm: welke oplossing past bij ons? Hoe ziet deze oplossing eruit? Welk medium is hier het meest geschikt voor?
- Uitwerking: eerste schets met visueel en toelichting
- Invullen het document '[Wedstrijdformulier voor leerlingen en mbo-studenten](#)'.

Achille Mbembe Challenge

Handleiding docenten

Voor de inzending

Elk team levert het wedstrijdformulier bij de docent in met:

- Een visueel element (foto, tekening, schets)
- Een toelichting (video/audio max 5 min of getypte tekst max 600 woorden)
- Namen deelnemers team, klas en school

Uploaden voorstellen (door de docent):

Kies of je alle voorstellen inzend of gezamenlijk een keuze maakt voor één of twee voorstellen.

Vermeld daarbij duidelijk de namen van de leerlingen, de klas/groep, studierichting en school. Via het document '[Wedstrijdformulier voor leerlingen en mbo-studenten](#)'.

Variant B: Fase 1 als hackathon

De Achille Mbembe Challenge leent zich uitstekend voor een hackathon. In deze handleiding vind je een voorstel voor een hackathon van **drie of vier uur**. De hackathon kun je opbouwen uit elementen van de lessen die hierboven beschreven staan. En je kunt leerlingen of studenten eventueel uit wandelen sturen, terwijl ze naar de hele podcast luisteren.

Tussen de onderdelen van de hackathon las je korte pauzes in. Na de pauze kun je een korte ademhalingsoefening met de deelnemers doen. Zo krijgen we ze meer focus en energie, bijvoorbeeld:

- [Ademhalingsoefening](#) van 1:30 minuten;
- [Breath squat](#) van 0:30 minuten;

Tot slot

Deze challenge draait om de visie en creativiteit van jongeren. Jouw rol als docent is vooral om ruimte te scheppen waarin zij kunnen nadenken, exploreren, creëren en hun stem laten horen. De voorgestelde werkvormen zijn suggesties - voel je vrij om aan te passen wat het beste werkt voor jouw situatie.

Veel plezier en succes met de challenge!

Het projectteam van de Achille Mbembe Challenge